

Λάμπρος Μ. Μπαλτσιώτης

Γέννηση: Αθήνα, Οκτώβριος 1966

Κατοικία: Αθήνα

• Στοιχεία επικοινωνίας: balts@otenet.gr, l.baltsiotis@panteion.gr

I. ΣΠΟΥΔΕΣ

2009 Διδάκτορας Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου με βαθμό *Άριστα*. Τίτλος της διατριβής: *Οι μουσουλμάνοι Τσάμηδες από την είσοδό τους στο ελληνικό κράτος μέχρι την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου (1912-1939): Η ιστορία μιας κοινότητας από το millet στο έθνος*

2002 Δίπλωμα της EHESS (Diplôme της EHESS),¹ Ειδίκευση: Ιστορία και Πολιτισμοί (Histoire et civilisations), École des hautes études en sciences sociales, Παρίσι. Βαθμός: *με διάκριση (Avec distinction)*. Τίτλος της (διπλωματικής) εργασίας έρευνας (mémoire de recherche): *L'albanophonie dans l'État grec. Expansion et déclin des parlers albanais*

1994 Πτυχίο Νομικής Σχολής Δημοκρίτειο Πανεπιστημίου Θράκης, Κομοτηνή, με το βαθμό *Καλώς*

1986 Πτυχίο Παιδαγωγικής Ακαδημίας Αλεξανδρούπολης (ΖΠΑΑ), με το βαθμό *πολύ καλά*

II. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

2024 Επίκουρος καθηγητής μόνιμος, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο. Γνωστικό αντικείμενο: Ιστορία των Μειονοτήτων στα Βαλκάνια (19ος-20ος αιώνας) ΦΕΚ μονιμοποίησης: 2251 Γ', 26.07.2024

2021-2024 Επίκουρος καθηγητής επί θητεία, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο. Γνωστικό αντικείμενο: Ιστορία των Μειονοτήτων στα Βαλκάνια (19ος-20ος αιώνας) ΦΕΚ διορισμού: 121 Γ', 25.01.2021

---

¹ Το Diplôme της EHESS συνιστά διακριτό τίτλο σπουδών χωρίς ευθεία αντιστοιχίση σε εθνικό (γαλλικό) επίπεδο. Προϋποθέτει την αποδοχή ενός υποβληθέντος σχεδίου πρωτότυπης έρευνας και τη συγγραφή αντίστοιχης επιστημονικής εργασίας μετά την παρέλευση τριετούς, κατ' ελάχιστον, φοίτησης. Από το έτος εκπόνησης (2002) έχουν αλλάξει μερικώς οι αντιστοιχίσεις του στο εθνικό επίπεδο.

2003-2021 Ειδικός Επιστήμονας στο Συνήγορο του Πολίτη.

Από το 2003 έως το 2017 στο Κύκλο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και από το Σεπτέμβριο του 2019 έως το 2021 στο Κύκλο Ίσης Μεταχείρισης: ασχολήθηκα με υποθέσεις μειονοτήτων, ιθαγένειας, μετανάστευσης, ομογενών, Ρομά και μερικώς πολιτικού ασύλου.

2003-2016 Συμμετοχή στις αποστολές του Συνηγόρου του Πολίτη ως ειδικός/εμπειρογνώμων στα πλαίσια του προγράμματος Ευνομία/Euνομία, προγραμμάτων διδυμοποίησης (twinning) και άλλων διμερών ή πολυμερών συνεργασιών με Συνηγόρους του Πολίτη των βαλκανικών χωρών και της τέως Σοβιετικής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτών των προγραμμάτων ασχολήθηκα και με ζητήματα μειονοτήτων και μετανάστευσης.

2014-2017 Μέλος της Ομάδας Εργασίας στον Συνήγορο του Πολίτη για θέματα του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.

2016-2017 Μέλος της Ομάδας Εργασίας στον Συνήγορο του Πολίτη για θέματα επιστροφών αλλοδαπών τρίτων χωρών

2017 (Σεπτέμβριος)- 2019 (Ιούλιος) Ειδικός Γραμματέας Ιθαγένειας στο Υπουργείο Εσωτερικών

2015 (Φεβρουάριος-Ιούνιος) Σύμβουλος της Αναπληρώτριας Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής σε ζητήματα νόμιμης μετανάστευσης και ιθαγένειας

2010 (Σεπτέμβριος-Οκτώβριος) Μέλος της ομάδας εργασίας του Υπουργείου Παιδείας σχετικά με την εκπαίδευση της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας

2002-2003 Εμπειρογνώμων σε αιτήσεις πολιτικού ασύλου υπηκόων Τουρκίας στο Ηνωμένο Βασίλειο

1997-2003 Παρατηρητής εκλογών σε αποστολές του ΟΑΣΕ (OSCE-ODIHR). Παρατηρητής μακράς και βραχείας διάρκειας και επιτηρητής σε εκλογές στην Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Αρμενία και Σλοβακία

1996-2003 Δικηγόρος Αθηνών

1988-1993 Δάσκαλος (αναπληρωτής)

Υπηρετήσα πέντε έτη δάσκαλος. Τα τέσσερα έτη σε μειονοτικά σχολεία της Θράκης (περιφερειακή ενότητα Ροδόπης)

III. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

1. Αυτοδύναμη διδασκαλία

Ανάληψη διδασκαλίας από το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021

- Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

μεταπτυχιακό επίπεδο

Η ετερότητα στα Βαλκάνια. Οι πηγές και η ανάγνωσή τους στο Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος (ΚΜ: 11Μ117) (4 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 έως και το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024). Το μάθημα είναι προγραμματισμένο για το εαρινό εξάμηνο το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025

Προπτυχιακό επίπεδο

Νεότερη και σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (ΚΜ: 110168) (5 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 έως και το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2024-2025), υποχρεωτικό μάθημα α' εξαμήνου

Ρομά στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: Ιστορία και πολιτικές τον 19ο και τον 20ό αιώνα (ΚΜ: 110509) (3 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 έως και το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024). Το μάθημα είναι προγραμματισμένο για το εαρινό εξάμηνο το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025, ελεύθερης επιλογής

Ιστορία και πολιτισμός της νεότερης Αλβανίας (ΚΜ: 110426) (5 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021 έως και το τρέχον ακαδημαϊκό έτος 2024-2025), ελεύθερης επιλογής

Ιστορικές μέθοδοι: κριτική ανάγνωση των πηγών (ΚΜ: 110572) (από το χειμερινό εξάμηνο 2024-2025), σεμινάριο ελεύθερης επιλογής, συνδιδασκαλία με Θ. Αθανασιάδη και Α. Χατζηκυριάκου

Πριν τον διορισμό μου στη θέση του επίκουρου καθηγητή

μεταπτυχιακό επίπεδο

- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου-Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μετανάστευση και ιδιότητα του πολίτη στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του τμήματος, κατεύθυνση *Κοινωνικές Διακρίσεις, Μετανάστευση και ιδιότητα του πολίτη* (6 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 έως και το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 και το έτος 2018-2019)²

- Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

---

² Ανάθεση από τη Συνέλευση Τμήματος.

Η ετερότητα στα Βαλκάνια. Οι πηγές και η ανάγνωσή τους στο Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του Τμήματος (KM: 11M117) (4 εξάμηνα: από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 έως και το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018)

2. Διδακτική εμπειρία

προπτυχιακό επίπεδο

- Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

Ιστορία και πολιτισμός της νεότερης Αλβανίας (KM: 110426). Από το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 έως και το έτος 2017-2018 (9 εξάμηνα)

Ρομά στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: Ιστορία και πολιτικές τον 19^ο και τον 20^ό αιώνα (KM: 110509). Το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 (1 εξάμηνο)

Μειονότητες στην Ευρώπη (KM: 110428). Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 (1 εξάμηνο)

- Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, ΤΕΙ Ηπείρου, νυν Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πολιτική, Ετερότητα, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Μουσική», Ζ' εξάμηνο (συνδιδασκαλία με Η. Σκουλίδα). Το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 (1 εξάμηνο)

Μεταπτυχιακό επίπεδο

- Πάντειο Πανεπιστήμιο-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας

Η ετερότητα στα Βαλκάνια. Οι πηγές και η ανάγνωσή τους στο Πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος (KM: 11M117). Από το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 έως και το έτος 2013-2014 (5 εξάμηνα).

2. Εισηγήσεις σε προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά σεμινάρια

- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024 δύο εισηγήσεις στο μεταπτυχιακό μάθημα «Κράτος και μετανάστευση» του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας του Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα «Ιστορία της μετανάστευσης στην Ελλάδα, α. από το 1830 έως το 1989 β. από το 1990 έως σήμερα»
- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 σειρά εισηγήσεων στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων και Θεσμών του Μεσογειακού Πανεπιστημίου Τιράνων. Μεταξύ αυτών και η διάλεξη: “Albanians and Greeks: Two bordering nations”, open lecture, Universiteti Mesdhetar i Shqipërisë (Tirana), 05.06.2023
- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2022-2023 (εαρινό εξάμηνο) στο προπτυχιακό μάθημα «Τοπική Ιστορία και Μουσική» του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εισήγηση με θέμα «Οι μουσουλμάνοι της

Ηπείρου και τα γλωσσοπολιτισμικά τους χαρακτηριστικά». Την ίδια εισήγηση είχα κάνει και το προηγούμενο ακαδ. Έτος (2021-2022)

- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 (χειμερινό εξάμηνο) στο διατομεακό μεταπτυχιακό πρόγραμμα (τομείς Ιστορίας των Νεότερων Χρόνων και Λαογραφίας) του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων με τη διάλεξη «Συμπερίληψη και αποκλεισμός από το έθνος: το θεσμικό πλαίσιο της κτήσης και απώλειας της ελληνικής ιθαγένειας»
- Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 (χειμερινό εξάμηνο) στο αγγλόφωνο διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα (τμήματα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας) του Παντείου Πανεπιστημίου με την εισήγηση “The Greek minority in post-communist Albania: A history of the past”
- Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010 έως και 2013-2014, και το έτος 2018-2019 στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του ΕΚΠΑ με εισήγηση σε ένα σεμινάριο με θέμα: «Γλωσσική ετερότητα και εκπαίδευση». Την ευθύνη του μαθήματος είχαν η καθ. Α. Ανδρούσου και κάποια έτη και η καθ. Ν. Ασκούνη
- Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2018-2019 και 2019-2020 συμμετείχα με τέσσερις και δύο εισηγήσεις αντίστοιχα στο μάθημα *Πολιτική, Ετερότητα, Ανθρώπινα Δικαιώματα και Μουσική*», Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής, ΤΕΙ Ηπείρου/Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Την ευθύνη του μαθήματος είχε ο επικ. καθηγητής Η. Σκουλίδας
- Κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2014-2015 και 2015-2016 συμμετείχα με εισήγηση σε ένα σεμινάριο («Ανάμεσα στο ‘εθνικά’ ορθό και την επιστήμη: λογοκρισία-αυτολογοκρισία και μειονότητες στην Ελλάδα») στο μάθημα *Τέχνη, ελευθερία και λογοκρισία* (προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, αν. καθηγητής Δ. Χριστόπουλος)

Από σειρά άλλων εισηγήσεων σε προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά μαθήματα σημειώνω τις εξής:

- Εισήγηση «Η εκπαίδευση ‘ενάντια στον αντισιγγανισμό [antigypsyism]’. Μια κριτική προσέγγιση σε μία ευρωπαϊκή αντίληψη για την εκπαίδευση», *Δημοκρατική Παιδεία και Ιδιότητα του Πολίτη*, ΜΠΣ Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του ΕΚΠΑ & ΜΠΣ Εκπαίδευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην προσχολική ηλικία του ΕΚΠΑ, 05.04.2017 υπό την ευθύνη του καθ. Γ. Κουζέλη
- Εισήγηση «Οι Αρβανίτες στο ελληνικό κράτος: από τις θεωρίες της κοινής καταγωγής στην απόκρυψη», 17.03.2010, ΠΜΣ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.

4. Επιβλέπων διδακτορικών διατριβών (υπό εκπόνηση)

- Διονύσης Μακρής, *Οικογενειακές κομπανίες Ρομά στο Πωγώνι Ιωαννίνων*, (έναρξη 2021)

- Γιάννης Μπόνος, *Κυβερνώντας δια του τύπου σε περίοδο κρίσης: η περίπτωση των μη ανταλλάξιμων μουσουλμάνων κατά τη δεκαετία του 1920* (έναρξη 2021)

- Λεωνίδα-Ρωμανός Δαβράνογλου, PhD, *Tracing the proto-Albanian homeland: a total evidence approach* (έναρξη 2023)

- Νικόλαος Μολύβας, *Μουσικές πρακτικές και ταυτότητες των σλαβόφωνων στην Κεντρική Μακεδονία, 1949-1989* (έναρξη 2024)

5. Επιμορφώσεις: Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης, Διπλωματικό Σώμα, ΕΛ.ΑΣ.

-Από το 2007 έως και το 2015 υπήρξα εισηγητής/επιμορφωτής εκ μέρους του Συνηγόρου του Πολίτη σε στελέχη της δημόσιας διοίκησης. Τα σεμινάρια αφορούσαν ζητήματα ιθαγένειας και μετανάστευσης. Ιδίως στα προγράμματα «Ιθαγένεια-πολιτογράφηση», «Μετανάστευση-ιθαγένεια-πολιτογράφηση», «Εφαρμογή μεταναστευτικής πολιτικής» και «Ο ρόλος της δημόσιας διοίκησης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών»

-Από το 2007 έως και το 2009 υπήρξα εισηγητής/επιμορφωτής εκ μέρους του Συνηγόρου του Πολίτη στα επιμορφωτικά μαθήματα για το διπλωματικό προσωπικό του Υπ. Εξωτερικών σχετικά με προξενικά θέματα (ειδικότερα με τις θεματικές ιθαγένειας και μετανάστευσης)

- Από το 2010 έως και το 2015 υπήρξα εισηγητής/επιμορφωτής σε επιμορφωτικά μαθήματα που πραγματοποίησε η ΕΛ.ΑΣ. για αξιωματικούς και αστυφύλακες στη Σχολή Αξιωματικών στις Αχαρνές. Επίσης υπήρξα εισηγητής κατά την επιμόρφωση των αξιωματικών και υπαξιωματικών μετά τη δημιουργία των Αστυνομικών Τμημάτων Αντιμετώπισης της Ρατσιστικής Βίας

IV. Ερευνητικά προγράμματα

- Από το 2025 θα συμμετέχω ως κύριος ερευνητής στο χρηματοδοτούμενο από το ΕΛΙΔΕΚ ερευνητικό πρόγραμμα «Histories of inclusion of Roma during the 20th century Greece: Land ownership, Citizenship, state policies and the role of local forms of occupation» (3rd Call for H.F.R.I. Research Projects to support Faculty Members and Researchers, ανακοίνωση προσωρινών αποτελεσμάτων στις 03.12.2024)

- Από το 2018 έως και το 2022 συμμετείχα ως κύριος ερευνητής από την Ελλάδα στο διεθνές πρόγραμμα *Roma InterBellum* (“Roma Civic Emancipation Between the Two World Wars: Challenges in Archival Research”) που υλοποιείται από το St. Andrews University (Σκωτία) (επιστημ. υπεύθυνοι E. Marushiakova και V. Popov). Σχετικά βλ. στην ιστοσελίδα του προγράμματος <https://arts.st-andrews.ac.uk/romainterbellum>

- Το 2016-2017 υπήρξα υπεύθυνος και συντονιστής από την ελληνική πλευρά του προγράμματος “Shared History Project”. Το πρόγραμμα αφορούσε την ακαδημαϊκή συνεργασία μεταξύ Ελλάδας και νυν Βόρειας Μακεδονίας σε επίπεδο μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδασκόντων. Χρηματοδοτήθηκε και ήταν υπό την επίβλεψη του Harriman Institute (Columbia University) και συμμετείχε το Κέντρο Έρευνας Νεότερης Ιστορίας (Πάντειο Πανεπιστήμιο) και το Cyril and Methodius University των Σκοπίων
- Το 2012 μετά από πρόσκληση ενδιαφέροντος από το Υπουργείο Εσωτερικών ανατέθηκε σε τριμελή ερευνητική ομάδα (στους Γ. Τσιούκα, Δ. Χριστόπουλο και εμένα) η εκπόνηση έρευνας και η συγγραφή των αποτελεσμάτων της με θέμα “Intra EU mobility of third-country nationals”- Εθνική συνεισφορά της Ελλάδας. Το πανευρωπαϊκό αυτό πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το European Migration Network (βλ. μελέτες)
- Από το 2010 έως και το 2013 συμμετείχα στο ερευνητικό πρόγραμμα “Roma in Greece”, μέρος του ευρύτερου προγράμματος Progress programme (2010-2012) που υλοποιήθηκε από το Συνήγορο του Πολίτη (μερικές δραστηριότητες είναι προσβάσιμες σε: <http://www.synigoros.gr/?i=maps.el>)
- Από τον Ιούλιο του 2010 μέχρι τον Μάρτιο 2011 υπήρξα ερευνητής σχετικά με το νομικό καθεστώς των μειονοτικών σχολείων της Θράκης στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων» του Υπουργείου Παιδείας (επιστημονική υπεύθυνος: Α. Φραγκουδάκη)
- Το 2009-2010 συμμετείχα ως ερευνητής και συντονιστής 6-μελούς ερευνητικής ομάδας στο ερευνητικό πρόγραμμα «Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Εκπαίδευση και δημογραφική κινητικότητα στην Αλβανία και την Ελλάδα», το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Λάτση (τα αποτελέσματα έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο ως έξι αυτόνομες εργασίες: http://www.latsis-foundation.org/gr/32/anazhthsh_arxeiou_meleton.html)
- Το 2007-2008 υπήρξα ερευνητής και συντονιστής για ζητήματα γλωσσικής ετερότητας στη Δυτική και Ανατολική Θράκη του ετήσιου προγράμματος *Συζητώντας στις όχθες του Έβρου* (Σεπτ. 2007/Σεπτ. 2008) που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υλοποιήθηκε από το Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων και το Lozan Mubadilleri Vakfi
- Το 2004-2005 υπήρξα επιστημονικός υπεύθυνος για τη μειονοτική εκπαίδευση σε Ελλάδα και Τουρκία του ετήσιου (Σεπτ. 2004-Σεπτ. 2005) προγράμματος *Διαδρομές Πολιτών* (Θράκη, Δωδεκάνησα, Κων/πολη) που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υλοποιήθηκε από το Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων και το Lozan Mubadilleri Vakfi.
- Το 2003-2004 ήμουν ερευνητής της ελληνικής ομάδας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα *Dual citizenship, Governance and education: A Challenge to the European Nation-State*, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και συμμετείχαν πανεπιστήμια από την Γερμανία, Γαλλία, Αγγλία, Εσθονία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Ισραήλ, και το Infocenter/Αντιγόνη από την Ελλάδα (βλ. μελέτες)

- Το 2001 το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου ανέθεσε σε ερευνητική ομάδα τη σύνταξη έκθεσης με θέμα την ελληνική μειονότητα στην Αλβανία. Στην ομάδα συμμετείχαν εκτός εμού οι Κ. Τσιστελίκης, Δ. Χριστόπουλος και Τ. Τέλλογλου. Βλ. άρθρο με αρ. 41.

- Το 1997-2000 συμμετείχα ως ερευνητής στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση μουσουλμανοπαίδων» (α΄ φάση, 1997-1999 [2000]), Υπουργείο Παιδείας και Παν/μιο Αθηνών). Κύριο έργο ήταν η συλλογή και αξιολόγηση της υπάρχουσας νομοθεσίας και των σχετικών θεσμών και η παράδοση σχετικών μελετών. Επιπλέον η κατάθεση νομοθετικών και θεσμικών προτάσεων/μεταβολών

-Το 1998 εργάστηκα ως μέλος της επιστημονικής και οργανωτικής επιτροπής του προγράμματος "Γλώσσα και Διαφορά" ("Languages and Difference") (1997-1998) με φορέα υλοποίησης το Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων. Στο πλαίσιο του προγράμματος υπήρξα ερευνητής σχετικά με την παρουσία των (ιστορικά) λιγότερο ομιλούμενων γλωσσών στην Ελλάδα και συνέγραψα ανάλογη μελέτη (για τις εξής γλώσσες: "Arvanitika/Albanian", Vlach, Macedonian/Bulgarian, Turkish and Bulgarian (Pomak) in Thrace, Turkish (in Christian groups)). Βλ. μελέτες

V. Ακαδημαϊκές δραστηριότητες

α. Αξιολογητής ερευνητικών προγραμμάτων

-Από το 2014 είμαι αξιολογητής ("assessor") ερευνητικών προγραμμάτων στο Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Research Center for the Humanities)

-Συμμετοχή ως expert-peer reviewer για την Κύπρο στο πρόγραμμα "Migrant Integration Policy Index", BC & MPG το 2007 και το 2010. Για το 2007 βλ. J. Niessen, Th. Huddleston και L. Citron (επιμ.), *Migrant Integration Policy Index [II]*, 2008, σσ. 38-43, προσβάσιμο σε: <file:///C:/Users/HP06919/Downloads/MIPEX-2006-2007-final.pdf>. Για το 2010 βλ. Th. Huddleston, J. Niessen με τους E. Ni Chaoimh και E. White (επιμ.), *Migrant Integration Policy Index III*, 2011, σσ. 50-55, προσβάσιμο σε: http://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/migrant_integration_policy_index_mipexiii_2011.pdf

-Από το 2023 μέλος της Συντακτικής Επιτροπής στα *Σύγχρονα Θέματα*

- Peer reviewer: στα *Σύγχρονα Θέματα*, από το 2023 στο *The Historical Review / La Revue Historique* και στο περιοδικό *Μνήμων*

β. Διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων

1. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου *Β' Ελληνική Δημοκρατία 1924-1935. Αποτιμήσεις και προβληματισμοί έναν αιώνα μετά* που διοργάνωσε το Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών-ΕΙΕ, Αθήνα, 28-30.11.2024

2. Μέλος της επιτροπής του συνεδρίου *Σύλλογοι και αποκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου* που διοργάνωσε το Κ.Ε.Ν.Ι.-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας και το Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 07.05.2022
3. Μέλος της επιτροπής του συνεδρίου *Ελλάδα: τόπος υποδοχής πληθυσμών (1830-1989)* που διοργάνωσε το Πάντειο Πανεπιστήμιο (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας-Κ.Ε.Ν.Ι.) στην Αθήνα στις 2 και 3 Νοεμβρίου 2018
4. Συνδιοργανωτής (με τους Λ. Βεντούρα και Δ. Δημητρόπουλο) της συνάντησης *Πληθυσμιακές μετακινήσεις (1821-1989): Οι «γηγενείς» και η υποδοχή των «ξένων»* που διοργανώθηκε στα πλαίσια των *Σεμιναρίων της Ερμούπολης*, από το ΕΙΕ και τα Αρχεία Νομού Κυκλάδων στην Ερμούπολη στις 8 και 9 Ιουλίου 2017
5. Το Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2016 διοργάνωσα και συντόνισα τον κύκλο εκδηλώσεων-εισηγήσεων με θεματική *Το σύγχρονο προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα και στην Ευρώπη: οι πολιτικές, το νομικό πλαίσιο και η εφαρμογή τους*, στα πλαίσια του ΠΜΣ Κοινωνικές διακρίσεις, μετανάστευση και ιδιότητα του πολίτη, Τμήμα εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος, 30.11-07.12.2017
6. Μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου *Το έθνος πέραν των συνόρων: 'Ομογενειακές' πολιτικές του ελληνικού κράτους* που διοργανώθηκε από την ΕΜΝΕ-Μνήμων, το ΚΕΜΟ και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στην Αθήνα στις 3 και 4 Ιουνίου του 2011
7. Μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής της ημερίδας *Ετερότητες και μουσική στα Βαλκάνια* που διοργανώθηκε στην Άρτα από το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής των ΤΕΙ Ηπείρου και το ΚΕΜΟ, 31.05.2008
8. Μέλος της επιστημονικής επιτροπής δύο συνεδρίων που διοργανώθηκαν στην Αδριανούπολη και Αλεξανδρούπολη (27 και 29 Ιουνίου 2008 αντίστοιχα) με θέμα την διασυνοριακή συνεργασία στην Θράκη στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος *Συζητώντας στις όχθες του Έβρου* που υλοποίησε το ΚΕΜΟ και LMV
9. Μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής του συνεδρίου με αφορμή τα δέκα χρόνια από την ίδρυση του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις του μειονοτικού και μεταναστευτικού φαινομένου: η ελληνική συγκυρία μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου*, ΚΕΜΟ, Αθήνα, 15-17.12.2006
10. Μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής δύο συνεδρίων, στην Κομοτηνή (*Μειονοτική εκπαίδευση*, 04.12.2004 και *Θρησκευτική ελευθερία*, 22.05.2005) και στην Κων/πολη (ΜΜΕ και κοινωνία των πολιτών, 26.02.2005), στα πλαίσια του προγράμματος *Διαδρομές πολιτών στη Θράκη, την Κων/πολη και το Αιγαίο* (2004-2005) που χρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και υλοποίησαν το ΚΕΜΟ [Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων] και το LMV [Lozan Mübadilleri Vakfi].
11. Μέλος της τετραμελούς οργανωτικής και επιστημονικής επιτροπής των 4 θεματικών ημερίδων για τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες στην Ελλάδα

(Μάιος-Νοέμβριος 1998) στο πλαίσιο του προγράμματος *Γλώσσες και Διαφορά* (“Languages and Difference”) που υλοποιήθηκε από το ΚΕΜΟ με χρηματοδότηση από την τότε Διεύθυνση XXII της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (1997-1998).

γ. Συνδιεύθυνση επιστημονικής σειράς

Από το 2018 συμμετέχω (με τους Γ. Μαυρομάτη, Α. Τάκη και Κων/νο Τσιτσελίκη) στη διεύθυνση της σειράς μελετών του Κέντρου Μειονοτικών Ομάδων στις εκδόσεις Βιβλιόραμα. Στα πλαίσια αυτής της σειράς έχει εκδοθεί το 2019 το βιβλίο του Χ. Ηλιάδη, «*Η Θράκη απειλείται*». *Απόρρητη αλληλογραφία*, και το 2024 το βιβλίο του Ευ. Μπαντελά, *Διαδικασίες εξόδου από την ετερότητα: η περίπτωση των Ρόμηδων-Χαλκιάδων*.

δ. Μέλος επιστημονικών εταιρειών

- Ιδρυτικό μέλος και μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων (ΚΕΜΟ)
- Μέλος της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

VI. Εισηγήσεις σε συνέδρια³

1. “Antigypsyism: Thoughts on the current situation in Greece in relation to the general European framework”, *Antisemitism and Antigypsyism: Historical Roots and Post-Holocaust Legacies*, Council of Europe, Athens, 17.10.2024 (seminar)
2. “Slavic-speaking refugees of the Greek Civil War: Facts and perceptions on citizenship deprivations and repatriations”, *Macedonia(s) as a laboratory for Balkan-wide authoritarianism (workshop)*, Skopje, 03-05.10.2024
3. “Slavic-Speaking Groups in Interwar Albania: Traces of Millet Legacy in the Albanian Nationalism and the Yugoslav-Bulgarian Conflict”, *Macedonia(s) as a laboratory for Balkan-wide authoritarianism (workshop)*, Rethymno, 24-26.09.2023 (workshop)
4. “How was the Lausanne Convention implemented? Inclusion and exclusion of population groups against the law”, *International Symposium on Turkish-Greek Compulsory Population Exchange in its 100th Year: Memory, Identity, Reconstruction*, Şişli Municipality-Center for Asia Minor Studies-KEMO-LMV, Istanbul, 1-2 April 2023
5. Γενική εισήγηση στο 6^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης: *Μετανάστευση-Άσυλο-Ιθαγένεια*, ΕΔΑΜ-ΔΣΑ, Αθήνα, 17-18.03.2023
6. “The (Post-)Ottoman Muslim community of Chalkida, Greece, in the context of the organization and structure of the Greek nation-state”, Museology

---

³ Όπου πρόκειται για συναντήσεις εργασίας, σεμινάρια, διαλέξεις ή άλλες συμμετοχές χωρίς κρίση αυτό σημειώνεται.

- Researcher Laboratory, Department of Archives, Library Science and Museology, Ionian University and Research Project “Investigating the Islamic monuments of Ottoman Eğriboz/Chalkida and its hinterland through the lens of Ottoman Turkish documentary evidence and site inspections”, of the Hellenic Society for Near Eastern Studies, 16.03.2023 (on line invited lecture)
7. “The policies of citizenship in Greece and Turkey as a means of inclusion and exclusion from the nation during the Cold War era”, *1st Meeting of Balkan History*, IMS-EFA, Rethymnon, 20-21.02.2023
  8. “Minorities in Greece”, *Greece and Iraqi Kurdistan: Common Challenges and Solutions*, University of Sulaimani, Sulaimani (Kurdistan Autonomous Region, Iraq), 01.02.2023 (χωρίς κρίση)
  9. «Οι Βλάχοι της Αλβανίας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και οι ελληνικές πολιτικές», 1^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο: *Οι Βλάχοι της Ελλάδας ταυτότητες και ετερότητες στο χώρο και το χρόνο*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας-Εταιρεία Μελέτης του Πολιτισμού των Βλάχων, Κοζάνη, 11-12.11.2022
  10. “Citizenship and Statelessness of Gypsies in Interwar Greece”, *2022 Annual Meeting of the Gypsy Lore Society and Conference on Romani Studies*, Belgrade, 28-30.09.2022
  11. Συμπεράσματα συνεδρίου [Remarques conclusives], *Singuliers. Objets des minorités en Europe et en Méditerranée*, IDEMEC-[...], Athènes, 23.09.2022
  12. Σχολιαστής στο συνέδριο [Discussant at the conference] *1922: In the Wake of the Death of an Empire: Political Transitions and Minority Strategies of Entrenchment in the Eastern Mediterranean*, EFA-CNRS-IHMC-Κορ University, Athens, 24.06.2022
  13. «μέχρι της στιγμής καθ’ ην περιοριστικός τις νόμος αφαιρέση απ’ αυτών το δικαίωμα ψήφου’. Οι ‘Γύφτοι’ ως εκλογείς», *Τα Σεμμάρια της Ερμούπολης*, Ι.Ι.Ε.-Ε.Ι.Ε., Σύρος, 29-30.06.2022
  14. “Asylum and citizenship in Greece”, Migration, Integration and Governance Research Centre-ELIAMEP, Athens, 11.05.2022, invited talk
  15. «Ήτο πρότερον Οθωμανίς, είναι Ελληνίς’. Μεταστροφή θρησκευματος και εθνική υπαγωγή στο πρώτο ελληνικό κράτος», *200 χρόνια Ιστορία της Ελλάδας. Θεωρήσεις και ερμηνείες στον 20ό αιώνα*, Historein-ΑΣΚΙ-ΕΜΙΘΙ, Αθήνα, 26-27.11.2021
  16. “Early integration of sedentary Romani communities in Northern Greece”, *2021 Annual Meeting of the Gypsy Lore Society and Conference on Romani Studies*, Prague, 08-10.09.2021
  17. “The question of citizenship – Is there a common citizenship policy among the EU-27?”, Deliberating socio-economic impact of EU Integration- Albania and shared regional experiences, European Movement in Albania (EMA) in partnership with ELIAMEP and with the financial support of European Union, Tirana, 21.07.2020 (webinar)
  18. «Πότε η γλώσσα και η εθνότητα έχουν σημασία. Η χρήση του όρου Αλβανός/Αρβανίτης μέσα από τα κείμενα που γράφτηκαν κατά τη διάρκεια της επανάστασης μέχρι και τη δεκαετία του 1840», στην ημερίδα *Αλβανοί και*

Αρβανίτες στην Ελληνική Επανάσταση: πολιτική, μνήμη και ταυτότητα, Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ, Αθήνα, 25.10.2019

19. «Αιτούντες άσυλο και πολιτικοί πρόσφυγες: Από μία 'ιδιότυπη άδεια παραμονής' στην ιθαγένεια», στη διημερίδα *Εκπαιδευτικές πολιτικές για την κοινωνική ένταξη των προσφύγων*, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας-Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, Αθήνα, 20-21.06.2019
20. «Κτήση ελληνικής ιθαγένειας από ανιθαγενείς στην Ελλάδα», στη στρογγυλή τράπεζα *Η ανιθαγένεια στην Ελλάδα: προς ένα αποτελεσματικότερο σύστημα αναγνώρισης, διαπίστωσης και προστασίας των ανιθαγενών*, European Network on Statelessness & Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Αθήνα, 07.06.2019
21. «Κρυμμένες πτυχές της μετανάστευσης στην Ελλάδα μετά το 1990: Πολιτικές απέναντι στους ομογενείς και σε ορισμένες εθνικές/εθνοτικές ομάδες», στην ημερίδα *Μετανάστες και πρόσφυγες στο μεταίχμιο κόσμων και εποχών*, KENI (Πάντειο Πανεπιστήμιο)-Friedrich Ebert Stiftung, Αθήνα, 04.04.2019
22. "Unregistered Roma: The risk of statelessness and stateless persons in Greece today", στην ημερίδα *On the lack of ID documents and the risk of statelessness among Roma*, JustRom, Αθήνα, 27-28.02.2019
23. «Μουσουλμανικές κοινότητες στην Ελλάδα (1833-1881). Η ετερότητα στο νεοπαγές κράτος», στα πλαίσια των Συναντήσεων του *Μνήμονα*, Αθήνα, 13.02.2019
24. «Μετανάστευση και πολιτικές του ελληνικού κράτους 1830-1881», στο συνέδριο *Ελλάδα: τόπος υποδοχής πληθυσμών (1830-1989)*, Πάντειο Πανεπιστήμιο (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας-Κ.Ε.Ν.Ι.), Αθήνα, 02-03.11.2018
25. "The case of Greece", στη συνάντηση εργασίας *Roma Civic Emancipation Between the Two World Wars: Challenges in Archival Research*, International Workshop, St. Andrews University, St. Andrews-Scotland, 26-27.10.2018
26. "The Muslims of Epirus and the population exchange peculiarities", στο συνέδριο *Mübadele Kültürü Çalıtayı*, LMV, Mudanya [Μουδανιά] (Τουρκία), 06.10.2018
27. "Major issues concerning the integration of Roma in Greece", στη συνάντηση *15 Cahrom meeting*, Ad hoc Committee of Experts on Roma and Traveller Issues [Cahrom] & Council of Europe, Αθήνα, 22-25.05.2018
28. «Εκτιμήσεις για τα αποτελέσματα της κτήσης ιθαγένειας στην ένταξη του μεταναστευτικού πληθυσμού», στην ενότητα Ένταξη, κοινωνική συνοχή, κτήση ελληνικής ιθαγένειας: μια αποτίμηση των πρόσφατων νομοθετικών ρυθμίσεων στο Φόρουμ για τη μετανάστευση και την ένταξη: *Επαναπροσδιορίζοντας τις προκλήσεις της μετανάστευσης και της ένταξης σε Ελλάδα και Ευρώπη*, Symbiosis, Δήμος Θεσσαλονίκης & UNHCR, 09-11.05.2018
29. Τον Μάρτιο, Ιούνιο και Νοέμβριο του 2018 συμμετείχα με παρεμβάσεις σχετικά με τον εθνικισμό, τη δημόσια ιστορία και τις μειονότητες σε τρεις διήμερες και τριήμερες συναντήσεις που διοργανώθηκαν στα πλαίσια του

προγράμματος “Dialogue on harmonization of neighborly relations” Friedrich Ebert Stiftung (Athens-Skopje) & ELIAMEP (Sofia: 22.03-23.03.2018, Skopje: 11-13.06. 2018, Athens: 18-20.11.2018)

30. «Θεσμική και διοικητική αντιμετώπιση της ετερότητας στην εκπαίδευση. Από τις παλαιές στις νέες προκλήσεις», στην ημερίδα *Όψεις της δημοκρατίας και προκλήσεις στην εκπαίδευση*, ΕΚΠΑ-Δημοκρατική Παιδεία, Αθήνα, 16.12.2017
31. “How Greek local authorities perceive their politics towards Roma: squeezed between stereotypes and EU funding”, στη συνάντηση εργασίας *“Relations between Roma and the majority population in Central and South-Eastern European countries*, Centre for Baltic and East European Studies (CBEES), Södertörn University, Στοκχόλμη, 23-24.10.2017
32. “Armenian refugees in Interwar Greece: State Policies and ex-post narrations”, στο συνέδριο *Flight, Displacement and Reception of Refugees in Greece after WWI. Representation and Reflection in Culture and Public History*, Vechta University, Vechta (Γερμανία), 03-04.07.2018
33. «Μετακινήσεις προς την Ελλάδα τη δεκαετία του 1920: Η υποδοχή όσων δεν υπάγονταν στη Συμφωνία της Λωζάννης», στο σεμινάριο *Πληθυσμιακές μετακινήσεις (1821-1989): Οι «γηγενείς» και η υποδοχή των «ξένων»*, Σεμινάρια της Ερμούπολης, ΕΙΕ-Αρχαία Νομού Κυκλάδων, Σύρος, 08-09.07.2017
34. “Roma Groups in Greece and Turkey and the Population Exchange”, στο συνέδριο *International Symposium on [Greco-Turkish] Population Exchange*, Namık Kemal Üniversitesi-Tekirdağ Kent Konseyi, LMV-KEMO-KMΣ, Tekirdağ [Παιδεστός], 30.01-01.02.2017
35. «Οι ‘Καυκάσιοι’ Καρσλήδες: μια διακριτή ομάδα στον Εμφύλιο;», στο 3^ο Συνέδριο Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας: *Διαστάσεις του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου*, Πάντειο Πανεπιστήμιο (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας), Αθήνα, 7-12.12.2016
36. “Understanding causes and effects: The legal and institutional status of old and new religious minorities in Greece”, στην τράπεζα εργασίας *Tackling Prejudice and Engaging with Religious Groups and Marginalisation*”, Civic School of Political Studies in Greece-Symbiosis, Σύρος, 03-06.09.2016
37. «Η μετακίνηση της ενασχόλησης της ακαδημαϊκής κοινότητας από την ιστορική ετερότητα στη μετανάστευση: ακαδημαϊκή επιβίωση ή πολιτική στόχευση;», στη διημερίδα *20 χρόνια KEMO (1996-2016)*, KEMO, Αθήνα, 13-14.05.2016
38. «Από την κρατική λογοκρισία στην αυτολογοκρισία: Η περίπτωση της ετερότητας στην Ελλάδα», στο συνέδριο *Λογοκρισίες στην Ελλάδα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο-Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, Αθήνα, 17-19.12.2015 (βλ. σχετικό άρθρο)
39. Ανακοίνωση σχετική με τη θεματική στη στρογγυλή τράπεζα (*Roundtable*) *On Regional Refugee and Migration Issues* μεταξύ των Συνηγόρων της Ελλάδας και της πΓΔ της Μακεδονίας, που διοργανώθηκε από το Columbia University, Θεσσαλονίκη, 20.10.2015

40. “The academic discourse on minorities in Greece and FYR of Macedonia: Two distinct perceptions of history” σε στρογγυλή τράπεζα στα πλαίσια του Shared history project, University Partnership Program, *Program on Peace-building and Human Rights at Columbia University’s Institute for the Study of Human Rights*, Θεσσαλονίκη, 18-19.10.2015
41. «Από τη Narda στην Άρτα: μουσουλμάνοι, ισραηλίτες και αλλαγές συνόρων», στο συνέδριο *Narda/Οθωμανική Άρτα: Η μετάβαση από την ύστερη οθωμανική περίοδο στην ελληνική πόλη*, ΤΕΙ Ηπείρου-«Σκουφάς», Άρτα, 19-20.06.2015 (βλ. σχετικό άρθρο)
42. «Η έννοια του Ευρωπαίου Πολίτη και οι αποκλεισμοί της» στη συνάντηση *Έλληνας και Ευρωπαίος πολίτης: οι στάσεις των νέων απέναντι στην κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα τον καιρό της κρίσης*, ΑΣΚΙ-Erasmus+, Αθήνα, 07-09.03.2015
43. “Minorities: From constitutional provisions to ‘real life’”, στην ημερίδα [*The New Turkish*] *Constitution and Minorities*, Rumvader (Rum Vakıfları Derneği), Κων/πολη, 19.02.2015
44. “Facts, figures and politics of the Cham issue” στη συνάντηση εργασίας *Dialogue on Cham issues*, Harriman Institute-ISHR-Columbia University, Νέα Υόρκη, 28.02.2014
45. «Ίχνη εθνοφυλετισμού στο ελληνικό δίκαιο ιθαγένειας» (με το Δ. Χριστόπουλο), στο συμπόσιο *Προσλήψεις και χρήσεις των φυλετικών θεωριών στην Ελλάδα 19^{ος}-20^{ος} αιώνας*, Πανεπιστήμιο Κρήτης & *Ιστορικά*, Αθήνα, 17-18.01.2014 (βλ. σχετικό άρθρο)
46. Σχολιαστής των αποτελεσμάτων της έρευνας “Greek-Albanian relations: The findings from opinion polls in Greece and Albania”, ΕΛΙΑΜΕΠ-Albanian Institute for International Studies & Friedrich Ebert Stiftung, Αθήνα, 20.12.2013
47. «Η διάκριση ομογενών-αλλογενών: Θεσμικές αποσαφηνίσεις και αποτίμηση των πολιτικών που ασκήθηκαν», στο συνέδριο *Μεταναστευτικές διαδρομές: σχολικοί σταθμοί και ψυχοκοινωνικές αποσκευές*, Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών-ΕΛΕΔΑ, Θεσσαλονίκη, 13-15.12.2013
48. “The role of the refugees in the hellenisation of Greek Macedonia: the transition from demographic to symbolic changes”, στο συνέδριο *Turkish-Greek compulsory population exchange in its 90th year: new approaches, new findings*, Κοç University-KMΣ-LMV-KEMO, Nişantaşı [Κων/πολη], 16-17.11.2013 (βλ. Σχετικό άρθρο)
49. “Tracing the borders of the body politic: citizenship in the Post-Ottoman Orthodox Balkans (Greece, Serbia, Bulgaria)” (με Δ. Χριστόπουλο), στο συνέδριο *Revolutions in the Balkans. Revolts and uprisings in the era of nationalism (1804-1908)*, Research Center for Modern History [ΚΕΝΙ-Πάντειο Πανεπιστήμιο], Αθήνα, 31.10-02.11.2013
50. “Bektashism beyond the borders: The case of Albanian Bektashism after 1990”, στο συνέδριο *Θρησκευτική παράδοση, κοινωνικές και πολιτικές πτυχές του Μπεκτασισμού – Αλεβιτισμού στο πλαίσιο του σύγχρονου μουσουλμανικού κόσμου*, ΔΠΘ, Κομοτηνή, 08-09.06.2013

51. «Η Γερμανία, η Ελλάδα και η κατάσταση των μεταναστών χωρίς χαρτιά στην Ευρώπη», στο σεμινάριο *Η μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη σε καιρούς κρίσης*, Rosa Luxembourg Foundation-Brussels Office-Παράρτημα Ελλάδας, Αθήνα, 03-05.12.2012
52. «Η πορεία προς την εξαφάνιση: Τα αρβανίτικα της Άνδρου», στο συμπόσιο *Η άγνωστη Άνδρος*, Δήμος Άνδρου, Άνδρος, 23-25.08.2012
53. “Expulsions and Deprivations of Citizenship during the 1940s Greece: The reduction of the ‘Internal Enemy’”, στο συνέδριο *War and Political Transformation. Scrambling for Power in the Balkan 1940’s*, University of Macedonia & Yale University, Θεσσαλονίκη, 31.05-03.06.2012
54. «Η υποδοχή των ομογενών από τα Βαλκάνια και την ΕΣΣΔ στην Ελλάδα», στη συνάντηση *Οι διεθνείς οργανισμοί και η μητέρα πατρίδα* [ενότητα], 40 χρόνια από την ίδρυση της EMNE/Μνήμων, Αθήνα, 12.10.2011
55. “90 years after the Greco-Turkish exchange of populations: The two sides of the ‘pilgrimage’ to the homeland”, στη συνάντηση *Via Egnatia Conference*, Law School- Ss. Cyril and Methodius University [Σκόπια], Οχρίδα, 17-19.06.2011
56. «Ομογενείς ή όχι; Η περίπτωση των ‘Αντιοχέων’ της Τουρκίας και οι αντιθέσεις μεταξύ της ελληνικής πολιτικής και των Ρωμιών», στο συνέδριο *Το έθνος πέραν των συνόρων: «Ομογενειακές’ πολιτικές του ελληνικού κράτους»* EMNE-Μνήμων & KEMO & Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Αθήνα, 03-04.06.2011 (βλ. σχετικό άρθρο)
57. “Aspects of Greek “Myths” related to the History of the Albanians (from 19th century up to 21st century) (με τον Ηλία Σκουλίδα), στο συνέδριο *Balkanmyth-Myths of the Other in the Balkans. Representations, social practices and performances*, University of Macedonia, Θεσσαλονίκη, 24-26.02.2011 (βλ. Σχετικό άρθρο)
58. «Προσλήψεις του ζητήματος των Τσάμηδων κατά τη σοσιαλιστική περίοδο στην μεταψυχροπολεμική αλβανική ιστοριογραφία», στην ημερίδα *Ελλάδα και Αλβανία στον Ψυχρό Πόλεμο-«Προσλήψεις» της ελληνικής πολιτικής*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 10.12.2010
59. «Η ιδιότητα του πολίτη σε ένα μετα-οθωμανικό πλαίσιο: η ελληνική, τουρκική και βουλγαρική περίπτωση σε μία συγκριτική προοπτική», στο συνέδριο *Διερευνήσεις για την ιδιότητα του πολίτη: Πολιτικός λόγος, ιστορία και κανόνες σε συγκριτικές προοπτικές*, ΕΚΠΑ-Πάντειο Πανεπιστήμιο-Goethe Institut Athen, Αθήνα, 15-16.10.2010 (βλ. σχετικό άρθρο)
60. “The Greek historiography of the past regarding the perceptions and the politics of Greek Administration towards Albanians of Northern Greece in Interwar Period”, στο συνέδριο *Towards a Comparative Review of Awakening/Renaissance Discourse*, Τμήμα Ιστορίας του Istanbul Bilgi University & CETOBAC, CNRS-EHESS & EFA Κων/πολη, 02-04.07.2010
61. “Inclusion and exclusion of the Other in Greek historiography and the boundary of religion”, στο συνέδριο *Historiographies in conflict: Parallel narratives on controversial historical issues between Greece and Turkey*, IFEA & Boğaziçi University & EFA, Κων/πολη, 08-09.05.2010

62. “Otherness in Greek national historiography: the case of Mulsim Chams of Western Epirus”, στη στρογγυλή τράπεζα *In the same neighborhood: Citizenship and belonging in Turkey and Greece*”, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Boğaziçi University, Κων/πολη, 19.04.2010
63. “Identities in history and point in time: Greek-Albanian relations”, στο συνέδριο *Bringing together-Building bridges*, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Σκόπια, 29-30.01.2010
64. «Τα μεταβαλλόμενα όρια της ετερότητας» (με το Δ. Χριστόπουλο), στη συνάντηση *Σύνορα/Όρια-Τοπικά ιγ’*, Πρέσπες, 17-21.06.2009
65. «Το σύνορο της γλώσσας: Εθνοτικές ομάδες και μειονοτικές γλώσσες στη Θράκη», στη συνάντηση *Στις όχθες του Έβρου*, LMV-KEMO, Αδριανούπολη, 27.06.2008 (βλ. σχετικό άρθρο)
66. «Η δισκογραφική παραγωγή στα αρβανίτικα και τα βλάχικα στη μεταπολεμική Ελλάδα», στην ημερίδα *Ετερότητες και μουσική στα Βαλκάνια*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου-KEMO, 31.05.2008 (βλ. σχετικό άρθρο)
67. «Οι προϋποθέσεις της έξωσης», στην ημερίδα *Ιστορία και επικαιρότητα του ζητήματος των Τσάμηδων*, KEMO-Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας Παντείου Πανεπιστημίου, Αθήνα, 21.02.2008
68. “Minorities in Greece: State Policies and Administrative Practices”, στο συνέδριο *Minority Issues in the Balkans and the EU*, Yıldız Technical University-OBİV, Κων/πολη, 16.05.2007 (βλ. Σχετικό άρθρο)
69. «Ένταξη και η προοπτική της ιθαγένειας»/“Citizenship acquisition as a social integration factor”, στην ημερίδα *Ένταξη μεταναστών και μηχανισμοί διαμεσολάβησης και διαβούλευσης*, ελληνο-ολλανδική τράπεζα, Συνήγοροι Πολίτη Ελλάδας και Ολλανδίας, Αθήνα, 15.02.2007
70. «Τραγούδια σε άλλες γλώσσες και δημόσιος χώρος στην Ελλάδα», στην ημερίδα *Όψεις της ετερότητας στη σύγχρονη Ελλάδα*, Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα, 17.01.2007
71. «Η ανακάλυψη των νέων Ελλήνων, ανάμεσα στην πολιτική και τη γραφικότητα: από τους Πόντιους της Τουρκίας στους Καλάς», στο συνέδριο *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις του μειονοτικού και μεταναστευτικού φαινομένου*, KEMO, Αθήνα, 15-17.12.2006 (βλ. σχετικά άρθρα)
72. «Συγκριτικές ιδιαιτερότητες του δικαίου ιθαγένειας στην Ελλάδα», στην ημερίδα *Μετανάστευση: από την άφιξη στην υπηκοότητα*, ΙΣΤΑΜΕ-Δήμος Σταυρούπολης, Σταυρούπολη, 02.02.2006
73. «Θρησκευτική ελευθερία στην Ελλάδα: οι εξελίξεις στην περίπτωση των μουσουλμάνων», στο συνέδριο *Θρησκευτική ελευθερία*, στα πλαίσια του προγράμματος *Διαδρομές πολιτών στη Θράκη, την Κων/πολη και το Αιγαίο* KEMO [Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων]-LMV[Lozan Mübadilleri Vakfı], Κομοτηνή, 22.05.2005
74. «Η σημερινή διοικητική πρακτική στο θέμα των πολιτογραφήσεων» στην ημερίδα *Ιστορία και συγκυρία της ελληνικής ιθαγένειας*, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Αθήνα, 16.02.2005

75. «Μειονοτική εκπαίδευση σε Ελλάδα και Τουρκία: Παράλληλες και αποκλίνουσες πορείες», στο συνέδριο *Η εκπαίδευση των μειονοτήτων*, στα πλαίσια του προγράμματος *Διαδρομές πολιτών στη Θράκη, την Κων/πολη και το Αιγαίο* ΚΕΜΟ [Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων]-LMV[Lozan Mübadilleri Vakfi], Κομοτηνή, 04.12.2004 (βλ. άλλες δημοσιεύσεις)
76. «Η διέξοδος της διπλής ιθαγένειας», στη διημερίδα *Κράτος, κοινωνία και μετανάστες*, FIDH-Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ναύπλιο, 14-15.11.2003
77. «Πολιτικές γλωσσικής αφομοίωσης στην Ελλάδα» στο συνέδριο με αφορμή την ίδρυση του Ελληνικού Παραρτήματος του Ευρωπαϊκού Γραφείου Λιγότερο Διαδεδομένων Γλωσσών (EBLUL), Θεσσαλονίκη, 15.11.2002
78. «Η διαδικασία διαμόρφωσης των δικών τους (ελληνικών) εθνικών μύθων στις γλωσσικές ομάδες από τη δεκαετία του 60. Από τις τοπικές ελίτ στις κοινότητες (Αρβανίτες, Βλάχοι, Σλαβομακεδόνες)», στο συνέδριο *Μειονότητες στην Ελλάδα*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα, 07-09.11.2002 (βλ. σχετικό άρθρο)
79. «Εκδοχές της ελληνικής εθνικής ιστορίας του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αι. στο λόγο των αρβανίτικων κοινοτήτων σήμερα», στο συνέδριο *Η ιστορία ως διακύβευμα. Μορφές σύγχρονης ιστορικής κουλτούρας*, Historein/Ιστορείν, Αθήνα, 30.11-02.12.2001 (βλ. σχετικό άρθρο)
80. «Αρβανίτικα» στην ημερίδα *Η Ελλάδα και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες*, Συμβούλιο της Ευρώπης-ΚΕΜΟ, Αθήνα, 28.06.2000
81. “Lesser used languages in Greece”, στη συνάντηση του European Bureau for Lesser Used Languages, Βιέννη, 02-03.12.1999
82. «Η μειονοτική εκπαίδευση στη Θράκη» στο επιστημονικό διήμερο *Ελλάδα, Ευρώπη, μειονότητες*, ΚΕΜΟ, Δελφοί, 02-03.11.1996

VII. Συμμετοχή σε όργανα και διοικητικές επιτροπές

- Επιστημονικός υπεύθυνος του έργου «Ανάδειξη ιστορικού πανεπιστημιακού αρχείου και η συμβολή του στη διαμόρφωση του σύγχρονου πολιτισμού» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5106597, προϋπολογισμού 860.000 ευρώ
- Μέλος της Επιτροπής αξιολόγησης ενστάσεων υποψηφίων του Παντείου Πανεπιστημίου (από το 2022)
- Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου Μουσείου και Ιστορικού Αρχείου του Παντείου Πανεπιστημίου (από το 2021)
- Μέλος της Επιτροπής Ασφάλειας και Προστασίας του Παντείου Πανεπιστημίου (από το 2021)
- Μέλος της Επιτροπής Πολιτογράφησης (ορισμένος από το Πανεπιστήμιο) της Δ/σης Ιθαγένειας Βορείου Τομέα και Ανατ. Αττικής (από το 2022)

- Ως Ειδικός Γραμματέας Ιθαγένειας, υπήρξα μέλος του Συμβουλίου Ιθαγένειας από το Σεπτέμβριο του 2017 έως και τον Ιούλιο του 2019.

- Ως Ειδικός Γραμματέας Ιθαγένειας, υπήρξα μέλος της Επιτροπής για την ψήφο των εκτός Επικρατείας εκλογέων που συστήθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών με Κ.Υ.Α. των Υπουργών Εσωτερικών, Εξωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Οκτώβριος 2018-Ιούνιος 2019)

- Τακτικό μέλος (από τον Οκτώβριο του 2010 έως και τον Ιανουάριο του 2015, και από τον Ιανουάριο του 2016 έως το Σεπτέμβριο του 2017), άμισθο, σε Επιτροπή Πολιτογράφησης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, ορισμένος από την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

- Αναπληρωματικό μέλος (από το Δεκέμβριο του 2010) και εν συνεχεία τακτικό μέλος (από το Σεπτέμβριο του 2012 έως και τον Ιανουάριο του 2015 και από τον Ιούλιο του 2015 έως το Μάρτιο του 2016), άμισθο, στην Επιτροπή Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών ορισμένος από την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ). Από το Νοέμβριο του 2016 έως το Σεπτέμβριο του 2017 αναπληρωματικό μέλος

- Μέλος (άμισθο) της ad hoc επιτροπής (2010-2011) της Γενικής Γραμματείας Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής (του Υπουργείου Εσωτερικών) για τη διαμόρφωση των εγκυκλίων σχετικά με την ιθαγένεια μετά τις αλλαγές που επέφερε ο ν. 3838/2010

VIII. Ξένες γλώσσες

Οι ξένες γλώσσες στις οποίες εργάζομαι είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά. Κατανοώ και ομιλώ τουρκικά και σε μικρότερο βαθμό αλβανικά και βουλγαρικά όπως και την επίσημη γλώσσα της Βόρειας Μακεδονίας, γλώσσες στις οποίες όμως δεν μπορώ να συγγράψω.

IX. ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΕΡΓΟ

- Diplôme της EHESS

L'albanophonie dans l'État grec. Expansion et déclin des parlars albanais, Παρίσι, 2002, σ. 610 (ανέκδοτη, κατατεθειμένη στη βιβλιοθήκη της EHESS)

- Διδακτορική διατριβή

Οι μουσουλμάνοι Τσάμηδες από την είσοδό τους στο ελληνικό κράτος μέχρι την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου (1912-1939): Η ιστορία μιας κοινότητας από το millet στο έθνος, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2009, σ. 563 (ανέκδοτη)

Μονογραφίες

1. *Έλληνες και εν δυνάμει Έλληνες. Η μειονότητα της Αλβανίας μετά τον Ψυχρό Πόλεμο*, Ισνάφι, Ιωάννινα, 2020, σ. 357⁴
2. *Ο «εχθρός εντός των τειχών». Η μουσουλμανική κοινότητα Χαλκίδας (1833-1881)*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2017, σ. 379
3. *Η Ιστορία των Γύφτων στο ελληνικό κράτος*, Ισνάφι, Ιωάννινα, 2025 (υπό έκδοση)

(Συν)επιμέλειες

1. Βαγγέλης Μπαντελάς, *Διαδικασίες εξόδου από την ετερότητα. Η περίπτωση των «Ρόμηδων» σιδεράδων/μουσικών*, Βιβλιόραμα, 2024 (με Γ. Μαυρομαμάτη)
2. *Balkan Crossroads. Historical Dialogue between Scholars in South East Europe*, Institute for the Study of Human Rights at Columbia University in the City of New York in cooperation with Panteion University in Athens and Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, Μάρτιος 2017, σ. 140 (με I. Dodovska & D. Jovanovski). Η ηλεκτρονική έκδοση είναι προσβάσιμη σε: https://www.humanrightscolumbia.org/sites/default/files/pbhr_balkan_crossroads_2017.pdf, <http://www.humanrightscolumbia.org/publications/balkan-crossroads-historical-dialogue-between-scholars-southeast-europe>
3. *Το έθνος πέραν των συνόρων. «Ομογενειακές» πολιτικές του ελληνικού κράτους* Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2013, σ. 510 (με Λ. Βεντούρα)
4. *Η μειονοτική εκπαίδευση της Θράκης. Συλλογή νομοθεσίας-σχόλια*, Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, σ. 353 (με Κ. Τσιτσελίκη)
5. *Γλωσσική ετερότητα στην Ελλάδα. Αρβανίτικα, Βλάχικα, γλώσσες της μειονότητας της Δ. Θράκης, σλαβικές διάλεκτοι της Μακεδονίας*,

---

⁴ Τα υποκεφάλαια Α.1, Α.2, Β.1, τα κεφάλαια Γ, Δ και Ε και το Παράρτημα 2 στηρίζονται σε επεξεργασία, προσθήκη νέων δεδομένων και αναθεώρηση του άρθρου «Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Μια προσπάθεια προσέγγισης σε μια μεταβατική κοινωνία», (2003). Κάποιοι παράγραφοι, οι οποίες ενσωματώθηκαν στο κείμενο -ιδίως στο κεφάλαιο Θ-, μετά από επεξεργασία, προέρχονται από τη μελέτη «Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας σήμερα» (2009) [2010] (βλ. μελέτες).

ΚΕΜΟ- Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2001, σ. 394. (με τους Λ. Εμπειρικό, Α. Ιωαννίδου, Ε. Καραντζόλα, Σ. Μπέη, Κ. Τσιτσελίκη, Δ. Χριστόπουλο)

Άρθρα

1. «Οι *Egjiptiane* (“Αιγύπτιοι”) της Αλβανίας: μία περίπτωση κατασκευής του παρελθόντος και νέου αυτοπροσδιορισμού», στο Λ. Φλιτούρης & Η. Σκουλίδας (επιμ.), *Ιστορία και μνήμη στα «Δυτικά Βαλκάνια»: από τις εθνογενέσεις στον 21^ο αιώνα*, Ασίνη, Αθήνα 2025 (υπό έκδοση)
2. «Οι Βλάχοι της Αλβανίας μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και οι ελληνικές πολιτικές», Βασίλης Νιτσιάκος – Κώστας Ντίνας – Νικόλαος Σιώκης (επιμ.), *Οι Βλάχοι της Ελλάδας. Ταυτότητες και Ετερότητες στον χώρο και τον χρόνο*, Επιστημονική Εταιρία Μελέτης του Πολιτισμού των Βλάχων, Κοζάνη, 2024, 579-594
3. “Lozan Sözleşmesi nasıl uygulandı? Yasaya aykırı nüfus gruplarının dahil edilmesi ve dışlanması” [«Πώς εφαρμόστηκε η Σύμβαση της Λωζάννης; Συμπερίληψη και αποκλεισμός πληθυσμιακών ομάδων ενάντια στις ρυθμίσεις της»], στο Bilge Yıldırım Gönül & Tutku Vardağlı (επιμ.), *100. Yılında Türk-Yunan zorunlu nüfus mübadelesi. Bellek, kimlik, yeniden inşa/100th year of Turkish-Greek compulsory population exchange. Memory, identity, reconstruction*, LMV, İstanbul, 2024, 364-275
4. «Πέρα και έξω από τους νόμους: Η αντιμετώπιση της ετερότητας στο ελληνικό εθνικό κράτος», στο Α. Σαμαρά-Κρίσπη-Α. Συρίγος-Α. Κλάψης (επιμ.), *Μειονότητες & Θρησκευτικές και Γλωσσικές Ομάδες*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2023, σσ. 209-244
- [επανέκδοση άρθρου: «Ανταλλαγές πληθυσμών και προσφυγιά στην Ελλάδα και την Τουρκία: Οι προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα δύο εθνικών αφηγήσεων», σσ. 472-531 το 2023]
5. “Conversions of Muslims during the Greek War of Independence: transitions from a Greek-Orthodox nation to a civic nation”, *Scandinavian Journal of Byzantine and Modern Greek Studies*, 7, 2022, σσ. 129-165
6. «Είχε σημασία η διαφορετική γλώσσα; Οι αλβανόφωνοι ορθόδοξοι (Αρβανίτες) στην Ελληνική Επανάσταση», στο Α. Μανδουλάρα κ.ά. (επιμ.), *Ελευθερία και θάνατος στην Ελληνική Επανάσταση του 1821. Μικροϊστορικές προσεγγίσεις από τον αγώνα στον Ηπειρωτικό και στον*

ευρύτερο Βαλκανικό χώρο, τόμος πρακτικών συνεδρίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-ΕΥ.Ε.Ν.Σ.-Δήμοι: Ιωαννιτών, Σκουφά, Σουλίου, Ιωάννινα, 2022, σσ. 66-72

7. «Ιουδαίοι συμπολίτες στην Χαλκίδα. Στοιχεία για το πολιτικό έθνος τον 19ο αιώνα», στο Γ. Ανανιάδης-Χ. Κουλούρη-Σ. Παπαγεωργίου (επιμ.), *Εθνικισμός και ετερότητα. Τιμητικός τόμος για τον Στέφανο Πεσμαζόγλου*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2022, σσ. 115-140
8. «Ο ελληνικός αλυτρωτισμός στις Έλληνο-αλβανικές σχέσεις στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου: ο μετασχηματισμός μιας πολιτικής ιδεολογίας σε διοικητική πρακτική», στο Ν. Μαραντζίδης και Η. Σκουλίδας (επιμ.), *Ελλάδα και Αλβανία στον Ψυχρό Πόλεμο*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2021, σσ. 185-213
9. “Greece” [chapter 4] (με V. Koutsoukos), στο E. Marushiakova & V. Popov (επιμ.), *Roma Voices in History. A Sourcebook. Roma Civic Emancipation in Central, South-Eastern and Eastern Europe from the 19th Century until World War II*, Brill, 2021, σσ. 251-263
10. «Έλληνες και Αλβανοί στον 19^ο και τον 20^ο αιώνα. Διαδοχικές και αντεστραμμένες αναγνώσεις» (με Λ. Εμπειρίκο), *Σύγχρονα θέματα*, τεύχ. 143-144, Οκτώβριος 2018-Μάρτιος 2019, σσ. 100-105
11. «Η λογοκρισία ως εργαλείο συγκρότησης της ελληνικής εθνικής αφήγησης», στο Π. Πετσίνη & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Λεξικό Λογοκρισίας στην Ελλάδα. Καχεκτική Δημοκρατία, Δικτατορία, Μεταπολίτευση*, Καστανιώτης, Αθήνα, 2018, σσ. 236-244
12. «Το διφυές περιεχόμενο του φυλετισμού στο δίκαιο της ελληνικής ιθαγένειας» (με Δ. Χριστόπουλο), στο Έ. Αβδελά κ.ά. (επιμ.), *Φυλετικές θεωρίες στην Ελλάδα. Προσλήψεις και χρήσεις στις επιστήμες, την πολιτική, τη λογοτεχνία και την ιστορία της τέχνης κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης και εκδόσεις Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης, Ηράκλειο, 2017, σσ. 433-456
13. « Από τη Narda στην Άρτα: μουσουλμάνοι και αλλαγές συνόρων», στο Η. Σκουλίδας (επιμ.), *Narda-οθωμανική Άρτα: Η μετάβαση από την ύστερη οθωμανική περίοδο στην ελληνική πόλη*, Σκουφάς, τόμ. ΙΖ', τεύχ. 106, ΤΕΙ Ηπείρου-Σκουφάς, Άρτα, 2016, σσ. 141-172
14. «Η ιθαγένεια ομογενών πρώην Αλβανών και Τούρκων υπηκόων και προσώπων ‘αρμενικής καταγωγής’ γεννημένων σε ελληνικό έδαφος: Ιστορία και πολιτική απέναντι σε νομοθετικές ρυθμίσεις», *Νομικό Βήμα*, τόμ. 64, τεύχ. 6, Ιουλ.-Αύγ. 2016, σσ. 1561-1573

15. «Από την κρατική λογοκρισία στην αυτολογοκρισία: Η περίπτωση της ετερότητας στην Ελλάδα», στο Π. Πετσίνη & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η λογοκρισία στην Ελλάδα*, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, Αθήνα, 2016, σσ. 243-251
16. «Η ιθαγένεια στα Δωδεκάνησα μετά την ενσωμάτωση: Οι πολιτικές συμπερίληψης και αποκλεισμού», στο Μ. Γεωργαλίδου & Κ. Τσιτσελίκης (επιμ.), *Γλωσσική και κοινοτική ετερότητα στη Δωδεκάνησο του 20^{ου} αιώνα*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2016, σσ. 97-164
17. “Makedonya bölgesi'nin yunanlaşmasında göçmenlerin rolü: demografik değişikliklerden sembolik değişimlere geçiş” [«Ο ρόλος των προσφύγων στον εξελληνισμό της {ελληνικής} Μακεδονίας: η μετάβαση από τις δημογραφικές στις συμβολικές αλλαγές»], στο Β. Gönül κ.ά. (επιμ.), *90. Yılında Türk-Yunan Zorunlu nüfus mübadelesi. Yeni yaklaşımlar, yeni bulgular*, Κοç Üniversitesi-LMV-KEMO-KMS [Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών], LMV [εκδόσεις], Κων/πολη, 2016, σσ. 68-74 (στα τουρκικά)
18. “Balkan Roma immigrants in Greece: an initial approach”, *IJLTIC (special issue: Migration and Diaspora)*, τόμ. 2, 2014, προσβάσιμο στο:
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/latic/article/view/2746/510>
19. “The discovery of new Greeks. The cases of Gagauz in Moldova and ‘Pontians’ in Turkey”, *IntJSCS*, 2 (4), Δεκέμβριος 2014, σσ. 6-35, προσβάσιμο σε:
http://www.iscsjournal.com/Makaleler/1030709028_2c4s_1.pdf,
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/91751>. Το άρθρο αποτελεί νεότερη επεξεργασμένη εκδοχή του με αρ. 22 άρθρου
20. Response paper at: “Cham-Albanians suffered internment beginning in 1940, killings in 1944-45, and expulsion in 1945. Thousands of Cham-Albanians were killed in 1944 and 1945. These events occurred in a context and cycle of violence. It is alleged that Cham-Albanians were collaborators with the fascist and Nazi governments of Italy and Germany during World War II.”, *Historical dialogue on Cham issues*, Columbia University, 2014, προσβάσιμο στο:
<http://harriman.columbia.edu/files/harriman/content/Cham%20papers%20%28corrected%29.pdf>
21. «Κρατικές πολιτικές για ομοεθνείς μειονότητες και πληθυσμούς της διασποράς: Η σύγκλιση των προσεγγίσεων» (με Λ. Βεντούρα), στο Λ. Βεντούρα & Λ. Μπαλτσιώτης (επιμ.), *Το έθνος πέραν των συνόρων. «Ομογενειακές» πολιτικές του ελληνικού κράτους*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2013, σσ. 9-30
22. «‘Ομογενείς’ ή ‘αλλογενείς’; Η περίπτωση των ορθόδοξων της Αντιόχειας στην Τουρκία», στο Λ. Βεντούρα & Λ. Μπαλτσιώτης

- (επιμ.), *Το έθνος πέραν των συνόρων. «Ομογενειακές» πολιτικές του ελληνικού κράτους*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2013, σσ. 407-438
23. «Με αφορμή την πρώτη αφαίρεση ιθαγένειας ‘αντεθνικώς δρώντων εις το εξωτερικόν’. Μερικές επισημάνσεις», *Αρχαιοτάξιο*, 15, Σεπτέμβριος 2013, σσ. 102-108
24. “Aspects of Greek “Myths” related to the Albanians during the Age of Nationalism” (με E. Skoulidas), στο F. Tsibiridou & N. Palantzas (επιμ.), *Myths of the Other in the Balkans. Representations, Social Practices, Performances*, ISBN: 978-960-8096-05-9, Θεσσαλονίκη 2013, σσ. 66-74, προσβάσιμο στο: www.balkanmyth.com
25. «Η ιθαγένεια ως μέσον συμπερίληψης και αποκλεισμού στα μεταοθωμανικά Βαλκάνια: Συγκρίνοντας τις περιπτώσεις της Βουλγαρίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας», στο Γ. Κουζέλης & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Ιδιότητα του πολίτη: Πολιτικός λόγος, ιστορία και κανόνες σε συγκριτικές προοπτικές*, Πατάκης, Αθήνα 2012, σσ. 154-198
26. «Οι Αρβανίτες», στο Δ. Παπαδημητρίου & Σ. Σεφερειάδης (επιμ.), *Αθέατες όψεις της Ιστορίας. Κείμενα αφιερωμένα στον Γιάννη Γιανουλόπουλο*, Ασίνη, Αθήνα, 2012, σσ. 353-376
27. «Τα ζητήματα των ομογενών. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα από τη λειτουργία του Συνηγόρου του Πολίτη (1998-2006)» (με Γ. Τσιούκα), *Ανεξάρτητη Αρχή*, τεύχ. 8, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2010, Σάκκουλας, [2012], σσ. 39-84
28. “The Muslim Chams of Northwestern Greece: The grounds for the expulsion of a ‘non-existent’ minority community”, στο *European Journal of Turkish Studies*, 12, 2011, προσβάσιμο στο: <http://ejts.revues.org/4444>
29. «Η ανακάλυψη των νέων Ελλήνων. Οι περιπτώσεις των Γκαγκαούζων και των «Ποντίων» της Τουρκίας», στο Μ. Παύλου & Α. Σκουλαρίκη (επιμ.), *Μετανάστες και μειονότητες: λόγος και πολιτικές*, Βιβλιόραμα, 2009, σσ. 141-194 (βλ. και παραπάνω το με αρ. 12 άρθρο)
30. «Η εμπειρία του Συνηγόρου του Πολίτη σε θέματα θρησκευτικής ελευθερίας, ιδίως σε σχέση με τη Μουσουλμανική μειονότητα», *Ανεξάρτητη Αρχή*, τεύχ. 6, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2008, Σάκκουλας, [2009], σσ. 24-38
31. «Το σύνορο της γλώσσας: Γλωσσοπολιτισμικές ομάδες και μειονοτικές γλώσσες στη Θράκη», στο Μ. Pekin & Κ. Τσιτσελίκης (επιμ.), *Στις όχθες του Έβρου*, LMV-KEMO, Κων/πολη, 2008 [2009], σσ. 64-69, και τουρκικά (δίγλωσση έκδοση) [“Dilin Sınırı: Dil-Kültür

- Grupları ve Trakya'daki Azınlık Diller”, *Meriç'in İki Yakası*, σσ. 78-83]
32. «Η δισκογραφική παραγωγή στα αρβανίτικα και στα βλάχικα στη μεταπολεμική Ελλάδα. Τάσεις και διαπιστώσεις σχετικά με την ιστορία των γλωσσοπολιτισμικών κοινοτήτων», στο *Ετερότητες και μουσική στα Βαλκάνια*, τετράδιο 4 (Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου), Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής ΤΕΙ Ηπείρου, Άρτα, 2008, σσ. 60-79
  33. «Η δυνατότητα αλλαγής νομικής βάσης για την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας» (με Γ. Τσιούκα), *Ανεξάρτητη Αρχή*, τεύχ. 5, Ιανουάριος-Ιούνιος 2008, Σάκκουλας, 2008, σσ. 85-97
  34. «Η μειονοτική εκπαίδευση της Θράκης: νομικό καθεστώς, προβλήματα και προοπτικές» (με Κ. Τσιτσελίκη), στο Θ. Δραγώνα & Α. Φραγκουδάκη (επιμ.), *Πρόσθεση όχι Αφαίρεση, Πολλαπλασιασμός όχι Διαιρέση. Η μεταρρυθμιστική παρέμβαση στην εκπαίδευση της μειονότητας της Θράκης*, Μεταίχμιο, Αθήνα 2008, σσ. 59-90
  35. “De la formation d’un ethnonyme. Le terme *Arvanitis* et son évolution dans l’État hellénique” (με L. Embirikos), στο G. Grivaud & S. Petmezas (επιμ.), *Byzantina et Moderna (Mélanges en l’honneur d’Hélène Antoniadis-Bibicou)*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2008, σσ. 417-448
  36. “Minorities in Greece: State Policies and Administrative Practices”, στο M. Hacısalıhoğlu & F. Aksu (επιμ.), *Minority Issues in the Balkans and the EU*, OBİV & Yıldız Technical University, Κων/πολη, 2007, σσ. 119-136
  37. «Ανταλλαγές πληθυσμών και προσφυγιά στην Ελλάδα και την Τουρκία: Οι προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα δύο εθνικών αφηγήσεων», στο Κ. Τσιτσελίκης (επιμ.), *Η ελληνοτουρκική ανταλλαγή πληθυσμών. Πτυχές μιας εθνικής σύγκρουσης*, Κριτική, Αθήνα, 2006, σσ. 466-526. Το άρθρο αποτελεί νεότερη επεξεργασμένη μορφή του με αρ. 31 άρθρου.
  38. “Yunanistan ve Türkiye’de Muhacirilik ve Nüfus Mübadeleri: İki Farklı Anlatım ve Yorumun Oluşma Şartları ve Sonuçları” [Ανταλλαγές πληθυσμών και προσφυγιά στην Ελλάδα και την Τουρκία: Οι προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα δύο εθνικών αφηγήσεων], στο M. Pekin (επιμ.), *Yeniden Kurulan Yaşamlar. 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları [εκδόσεις], Κων/πολη, 2005, σσ. 401-440 (στα τουρκικά, βλ. και παραπάνω το με αρ. 30 άρθρο)
  39. «Η [ελληνική] ιθαγένεια στον Ψυχρό Πόλεμο», στο Μ. Τσαπόγας & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Τα δικαιώματα στην Ελλάδα 1953-2003. Από*

το τέλος του εμφυλίου στο τέλος της μεταπολίτευσης, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Καστανιώτης, Αθήνα, 2004, σσ. 81-98

40. «Εθνικοί μύθοι και ιστορικές κατασκευές στις μη ελληνόφωνες ομάδες. Το παράδειγμα των Αρβανιτών και των Βλάχων», στο *Μειονότητες στην Ελλάδα*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα, 2004, σσ. 337-366
41. «Ιθαγένεια και πολιτογράφηση στην Ελλάδα της μετανάστευσης: (αντι)φάσεις μιας αδιέξοδης πολιτικής», στο Μ. Παύλου & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η Ελλάδα της μετανάστευσης. Κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Κριτική, Αθήνα, 2004, σσ. 303-337
42. «Εκδοχές της ελληνικής εθνικής ιστορίας του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα στο λόγο των αρβανιτικών κοινοτήτων σήμερα», σε CD που περιέχει τα πρακτικά συνεδρίου «Η ιστορία ως διακύβευμα. Μορφές σύγχρονης ιστορικής κουλτούρας», *Historiein/Iστορείν*, τόμ. 4, 2003-2004, [2004], σ. 12 [A4]
43. «Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Μια προσπάθεια προσέγγισης σε μια μεταβατική κοινωνία», στο Κ. Τσιτσελίκης & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας*, Κριτική, Αθήνα, 2003, σσ. 44-125
44. «Οι ελληνόφωνοι οικισμοί στην Αλβανία» + Χάρτες, στο Κ. Τσιτσελίκης & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας*, Κριτική, Αθήνα, 2003, σσ. 325-337, 2 χάρτες. Ο πρώτος χάρτης αποτυπώνει τις περιοχές ελληνοφωνίας και ο δεύτερος τους ελληνόφωνους οικισμούς
45. «Τα εκπαιδευτικά δικαιώματα των μειονοτήτων» (με Κ. Τσιτσελίκη), στο *Η μειονοτική εκπαίδευση της Θράκης. Συλλογή νομοθεσίας-σχόλια* (με Κ. Τσιτσελίκη), Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001, σσ. 16-29
46. «Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη μειονοτική εκπαίδευση» (με Κ. Τσιτσελίκη), στο *Η μειονοτική εκπαίδευση της Θράκης. Συλλογή νομοθεσίας-σχόλια* (με Κ. Τσιτσελίκη), Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001, σσ. 31-60
47. «Νομικά προβλήματα και πολιτικές συνιστώσες» (με Κ. Τσιτσελίκη), στο *Η μειονοτική εκπαίδευση της Θράκης. Συλλογή νομοθεσίας-σχόλια* (με Κ. Τσιτσελίκη), Α.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001, σσ. 335-347
48. «Η Ελληνική Μειονότητα της Αλβανίας» (με τους Κ. Τσιτσελίκη, Τ. Τέλλογλου, Δ. Χριστόπουλο), *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 78-79, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2001, σσ. 24-51

49. «Διημερίδα για τις γλώσσες της μειονότητας της Δυτικής Θράκης [τουρκικά, πομακικά]»-«Εισαγωγή» (με Ε. Καραντζόλα), *Γλωσσική ετερότητα στην Ελλάδα*, ΚΕΜΟ-Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2001, σσ. 17-25
50. «Ελληνική διοίκηση και μειονοτική εκπαίδευση στη Δυτική Θράκη. Αιτιότητες και αντιφάσεις μιας εκπαιδευτικής πολιτικής», στο Κ. Τσιτσελίκης & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Το μειονοτικό φαινόμενο στην Ελλάδα - Μια συμβολή των κοινωνικών επιστημών*, Κριτική, Αθήνα 1997, σσ. 315-348
51. «Η πολυγλωσσία στην Ελλάδα», *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 63, Απρίλιος-Ιούνιος 1997, σσ. 89-95

Άλλες δημοσιεύσεις

1. «Πρόδος μετ' εμποδίων», προλογικό/εισαγωγικό σημείωμα στο Σ. Μπλέτσας, *Ομιλείτε ελληνικά. Η βλαχική γλώσσα στο απόσπασμα*, Σ.Ι. Ζαχαρόπουλος, 2022, σσ. 15-17
2. «Μικρές και μεγάλες περιπέτειες των Ελλήνων στα διακόσια χρόνια από την Επανάσταση του 1821», *Με ευρυγώνιο φακό*, 2, Ιούλιος 2021, σσ. 16-25
3. «Πληθυσμιακές μετακινήσεις κατά την Επανάσταση και στο πρώιμο ελληνικό κράτος», στο Χ. Κουλούρη (επιμ.), *Η οικοδόμηση του ελληνικού κράτους*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2022, σσ. 97-104
4. «Άγνοια, αδιαφορία και 'απάτη' για τους Ρομά. Απαραίτητη η εκ βάθρων ανακατασκευή της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά», *Χρόνος [online περιοδικό]*, τεύχ. 24, Απρίλιος 2015, προσβάσιμο στο: <http://www.chronomag.eu/index.php/l-plss-g-ef-p-g.html>
5. "Immigration and data recording [The Greek case]", *Χρόνος [online περιοδικό]*, τεύχ. 20, Δεκέμβριος 2014, προσβάσιμο στο: <http://chronomag.eu/index.php/l-baltsiotis-immigration-and-data-recording.html>
6. «Στη μέγγενη των δύο εθνικισμών. Με αφορμή τη Σαμπιχά Σουλεϊμάν: Οι Ρομά της Θράκης και οι πολιτικές απέναντί τους», *Χρόνος [online περιοδικό]*, τεύχ. 12, Απρίλιος 2014, προσβάσιμο στο: <http://chronomag.eu/index.php/index.php/l-plss.html>
7. «Είτε ως ερμηνευτική αφετηρία είτε ως ερμηνευτικό ζητούμενο, η 'γενοκτονία' δεν μπορεί παρά να δρα αποπροσανατολιστικά», *Χρόνος [online περιοδικό]*, τεύχ. 8, Δεκέμβριος 2013, προσβάσιμο στο: <http://www.chronomag.eu/index.php/l-plss-f-g-e-p-p-e-ppls.html>
8. «Ποιον ωφελεί η αναδιάταξη της θέσης των Ποντίων: Γενοκτονία, πολιτική και ιστορία», *Χρόνος [online περιοδικό]*, τεύχ. 6, Οκτώβριος 2013, προσβάσιμο στο: <http://www.chronomag.eu/index.php/lplss-p-fl-ex-ths-p.html>

9. «Μερικές εθνικές βεβαιότητες», *Σύγχρονα θέματα*, τεύχ. 91, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2005, σσ. 8-9
10. «Μειονοτική εκπαίδευση σε Ελλάδα και Τουρκία: παράλληλες και αποκλίνουσες πορείες», εισηγητική παρουσίαση στο συνέδριο *Η εκπαίδευση των μειονοτήτων στα πλαίσια του προγράμματος Διαδρομές πολιτών στη Θράκη, την Κων/πολη και το Αιγαίο*, LMV-KEMO, Κομοτηνή, 04.12.2004, σσ. 1-9, προσβάσιμο στο: <https://www.kemo.gr/index.php?sec=show&item=190>
11. «Τσαμουριά: πραγματικότητες και φαντασιώσεις», *ο Πολίτης*, τεύχ. 126, Οκτ. 2004, σσ. 57-64
12. «Οι Αρβανίτες στην Πελοπόννησο», στο Θ. Μωραΐτης, *Ανθολογία αρβανίτικων τραγουδιών της Ελλάδας*, ΚΜΣ [Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών]-ΜΛΑ [Μουσικό Λαογραφικό Αρχείο], Αθήνα, 2002, σσ. 28-30
13. «Άντε Δέλβινο και Τσαμουριά: το Αλβανικό Ζήτημα», *Αντί*, τεύχ. 741, 29.06.2001, σσ. 38-41
14. “Speaking in tongues. The battle over minority languages” (με L. Embiricos), *Index on censorship*, τόμ. 30, 2/2001, σσ. 145-151
15. «Αρβανίτικα: Gluha e zoqvet (η γλώσσα των πουλιών)» (με Λ. Εμπειρίκο), *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 68-69-70, Ιούλιος 1998-Μάρτιος 1999, σσ. 9-11
16. «Πώς η Μαλβίνα ανακαλύπτει τη βλάχικη γλώσσα...» (με Λ. Εμπειρίκο), *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 67, Απρίλιος-Ιούνιος 1998, σσ. 9-11
17. «Η εκπαίδευση της μειονότητας της Θράκης», *Εκπαιδευτική κοινότητα*, 15, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1992, σσ. 18-19

Βιβλιοκρισίες

1. Για το βιβλίο του Ισμαήλ Κεμάλ Μπέη Βλόρα, *Απομνημονεύματα: ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος ενός υψηλόβαθμου οθωμανού αξιωματούχου και πρώτου πρωθυπουργού της Αλβανίας*, εισαγωγή-σχολιασμός-μετάφραση: Στέφανος Παπαγεωργίου, ΚΕΝΙ-Πάντειο Πανεπιστήμιο, Παπαζήσης, 2017, στα *Σύγχρονα θέματα*, τεύχ. 138-139, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2017, σσ. 106-108
2. Για το βιβλίο του Δημήτρη Χριστόπουλου, *Ποιος είναι έλληνας πολίτης: Το καθεστώς ιθαγένειας από την ίδρυση του ελληνικού κράτους ως τις αρχές του 21^{ου} αιώνα*, Βιβλιόραμα, 2012, στην περιοδική έκδοση *Επιστήμη και κοινωνία*, 30, 2013, σσ. 281-285
3. «Από πατριώτης Έλληνας, πατριώτης Εβραίος», *Αναγνώσεις, Η Αυγή*, Κυριακή 10.07.2011, σ. 23. Βιβλιοκριτική του βιβλίου: Ιακώβ Σιμπή-Καρίνα

Λάμψα, *Η ζωή απ' την αρχή. Η μετανάστευση των Ελλήνων Εβραίων στην Παλαιστίνη (1945-1948)*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2011

4. «Βλάχοι: οι διαδρομές ενός βαλκανικού λαού», Αναγνώσεις, *Η Αυγή*, Κυριακή, 31.05.2009, σσ. 22-23. Βιβλιοκριτική του βιβλίου του Thede Kahl, *Για την ταυτότητα των Βλάχων. Εθνοπολιτισμικές προσεγγίσεις μιας βαλκανικής πραγματικότητας*, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2009

5. «Η ετερότητα στην Ελλάδα σήμερα: παλιά και νέα 'άχθη'», Βιβλιοθήκη, *Ελευθεροτυπία*, 01.12.2006, σσ. 18-21. Βιβλιοκριτική στο συλλογικό τόμο (επιμ. Ευ. Παπαταξιάρχης), *Περιπέτειες της ετερότητας: Η παραγωγή της πολιτισμικής διαφοράς στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2006

Δημόσια παρουσία

- Συνέντευξη στην εκπομπή της Φωνής της Ελλάδας Ιστορικοί περίπατοι, τίτλος: *Η ιστορία των Ελλήνων Ρομά*, Σάββατο, 06.04.2024, προσβάσιμη σε : <https://www.ertecho.gr/radio/i-foni-tis-elladas/show/istorikoi-peripatoi-i-foni-tis-elladas/ondemand/661735/istorikoi-peripatoi-h-istoria-ton-ellinon-roma-06042024/>
- Γενική εισήγηση στο συνέδριο *Μετανάστευση-Άσυλο-Ιθαγένεια. Στο σταυροδρόμι μιας νέας εποχής*, Πανελλήνιο Συνέδριο Ένωσης Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (συνδιοργάνωση με τον ΔΣΑ), Αθήνα, 17-18.03.2023
- «Πρόσφυγες και μετανάστες από και προς την Ελλάδα από την Επανάσταση στην ανταλλαγή πληθυσμών ως σήμερα», ομιλία στην Ιερά Μητρόπολη Περιστερίου, Κύκλος διαλέξεων: *200 χρόνια από το 1821 – 100 χρόνια από το 1922*, 06.03.2023, διαθέσιμη στο <https://www.blod.gr/lectures/prosfyges-metanastes-ellada-epanastasi-antallagi-plithismon/>
- «Η ανιθαγένεια στην Ελλάδα: προκλήσεις και προοπτικές», ημερίδα *Η ανιθαγένεια στην Ελλάδα: νομοθετικό πλαίσιο και διοικητικές πρακτικές*, UNHCR-GCR-ENS, Αθήνα, 30.11.2022
- «Ποιοι ήρθαν και ποιοι έφυγαν: συμπεριλήψεις, εξαιρέσεις και μετακινήσεις πληθυσμών πέρα και ενάντια στις θεσμικές προβλέψεις», κύκλος διαλέξεων εκπαιδευτικών (Όμιλος για την ιστορική εκπαίδευση στην Ελλάδα), 09.03.2022

(στον Τύπο και γενικότερα στα ΜΜΕ)

- Συμμετοχή στην εκπομπή της Μηχανής του Χρόνου (History Channel-Cosmote) «Οι Αρβανίτες στην Ελληνική Επανάσταση. Οι μεγάλοι πρωταγωνιστές σε στεριά και θάλασσα» που προβλήθηκε τον Ιανουάριο του 2024

- «Δεν χρειαζόμαστε ακόμη μία κατασκευή για τους Ρομά», *Νησίδες*, 574, 11-12.11.2023 (ένθετο στην *Εφημερίδα των Συντακτών*), σσ. 10-11
- «Μετανάστευση και Ιθαγένεια», «Ιστορία μιας πόλης», μέρος 6: Η σύγχρονη Μετανάστευση», *Lifo*, 764, 30.03.2023, σσ. 46-51
- «Ομογενείς για τα κανάλια και τα tweets, ανεπιθύμητοι στην πραγματικοί ζωή» [για τους «ομογενείς» πληθυσμούς της Ουκρανίας], αφιέρωμα «Εισβολή στην Ουκρανία», *Εφημερίδα των Συντακτών*, 09.03.2022, σ. 10)
- «Ένα μάθημα για τους ‘αόρατους’ έλληνα ζπολιτες θα διδάσκεται φέτος στο Πάντειο. ‘Το ελληνικό κράτος αδιαφορεί διαχρονικά για τους Ρομά’», συνέντευξη, *Εφημερίδα των Συντακτών*, 30-31.10.2021, σσ. 106-107

Μελέτες, εκθέσεις, εκπαιδευτικό υλικό

α. μελέτες

-“Intra EU mobility of third-country nationals”/ «Κινητικότητα πολιτών Τρίτων Χωρών εντός Ε.Ε.» (με Γ. Τσιούκα και Δ. Χριστόπουλο), 2012. Εθνική συνεισφορά της Ελλάδας. Το πανευρωπαϊκό αυτό πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το European Migration Network. Φορέας υλοποίησης: Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου. Η μελέτη εκδόθηκε σε αυτοτελές μικρό βιβλίο στα ελληνικά και στα αγγλικά από το Υπουργείο Εσωτερικών (σ. 42 (ελληνικά), σ. 40 (αγγλικά)). Η εκδομένη εκδοχή στα αγγλικά είναι προσβάσιμη σε: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/intra-eu-mobility/11a.greece_national_report_intra-eu_mobility_final_jan2013_en.pdf

- «Η ελληνική μειονότητα της Αλβανίας σήμερα», στο *Ελληνική μειονότητα της Αλβανίας: Εκπαίδευση και δημογραφική κινητικότητα στην Αλβανία και την Ελλάδα*, Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, επιστημονικές μελέτες 2009, 2010, σσ. 1-28, προσβάσιμη σε: <http://www.latsis-foundation.org/files/Meletes2009/15report.pdf>

- Το 2004 ολοκληρώθηκε η μελέτη “Dual citizenship in Greece: Itineraries between raison d’Etat and realism” στα πλαίσια της έρευνας: Dual Citizenship, Governance and Education: A challenge to the European Nation-State, συντονιστής University of Joensuu-Tallina Ülikool, 2002-2006, προσβάσιμη σε: <https://www.kemo.gr/index.php?sec=show&item=192>

- “Minority languages in Greece: L’arvanite/albanais, le pomak (bulgare), le [slavo]macédonien/bulgare, le turc (ne concerne que la minorité de Thrace occidentale), le valaque/aromoune-aroumane en Grèce, Euromosaic & Institut

de Sociolingüística Catalana, [1998-1999], προσβάσιμη στο: <http://www.uoc.edu/euromosaic/web/homeect/index3.html>

β. εκθέσεις

- [2017] Συγγραφή της ενότητας «Πλημμέλειες καταγραφής των παράτυπα εισερχομένων και ζητήματα αξιοπιστίας και αξιολόγησης των στατιστικών δεδομένων» στο [Μ. Βουτσίνου κ.ά.] *Η πρόκληση των μεταναστευτικών ροών και της προστασίας των προσφύγων. Ζητήματα διοικητικής διαχείρισης και δικαιωμάτων*, Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα, Απρίλιος 2017, σ. 11-17 [“Irregularities in the registration of irregularly entering third-country nationals and issues of reliability and evaluation of statistical data” στο (Υ. Boutselis et al.) *Migration Flows and Refugee Protection. Administrative Challenges and Human Rights Issues*, Special Report, The Greek Ombudsman, National Printing House, Athens, April 2017 (σσ. 15-20)]

- [2009] Πρόταση σχεδίου νόμου «Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας» (με τους Μ. Τσαπόγα, Γ. Τσιούκα, Δ. Χριστόπουλο [υπεύθυνος]), εκ μέρους της Ελληνικής Ένωσης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Δεκέμβριος 2009), το σχέδιο νόμου είναι προσβάσιμο σε: https://www.hlhr.gr/wp-content/uploads/2009/12/protasi.sxedio-nomou.ithageneia.Dek_2009.pdf

- [2009] Ειδική Έκθεση (με Μ. Βουτσίνου κ.ά., ΒΣτΠ Α. Τάκης), *Δημοτολογική Τακτοποίηση των Ελλήνων Τσιγγάνων*, Αύγουστος 2009, προσβάσιμη σε: https://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.mitroa_lixiarxeia.19442

- [2006] Έκθεση (με Α. Παπαδοπούλου, Γ. Τσιούκα, ΒΣτΠ Ανδρέας Τάκης), *Ζητήματα στεγαστικής αποκατάστασης παλιννοστούντων ομογενών από την πρώην ΕΣΣΔ*, Δεκέμβριος 2006, προσβάσιμη σε: <https://www.synigoros.gr/?i=foreigner.el.deltio-tautotitas.50714>

-2004-2008 Συμμετείχα (με τον Γ. Τσιούκα) στις ετήσιες εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη στις θεματικές που αφορούσαν μέλη μειονοτήτων, ομογένεια, ιθαγένεια και μετανάστευση. Το 2007 συμμετείχα στην σύνταξη της ειδικής θεματικής ενότητας για την ιθαγένεια. Όλες οι ετήσιες εκθέσεις είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του Συνηγόρου του Πολίτη: <https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.reports>

γ. Εκπαιδευτικό υλικό

2014 *Ποιον έχω απέναντί μου. Οδηγός διαφορετικότητας για δημόσιους υπαλλήλους με σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων*, Συνήγορος του Πολίτη, Μάρτιος 2014. Συγγραφή μέρους των κειμένων (με Δ. Βερέμη κ.ά.) Ειδικά των ενότητων «6. Φυλετική καταγωγή», «7. Εθνική καταγωγή» και «8.

Θρησκευτικές και άλλες πεποιθήσεις». Προσβάσιμος σε:
<https://www.synigoros.gr/resources/toolip/doc/2014/03/21/web.pdf>

2014, 2012 Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού: α. τμήματος του προγράμματος «Διαπολιτισμικής επιμόρφωσης του προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Δημοτικής Αστυνομίας που συναλλάσσονται με υπηκόους τρίτων χωρών νομίμως διαμενόντων στην Ελλάδα» (Πάντειο Πανεπιστήμιο-ΔΑΕΜ- ΚΑΝΕΠ & ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 2012). Το εκπαιδευτικό υλικό αφορούσε τις αντιλήψεις/προσλήψεις για τη μετανάστευση στην Ελλάδα: Πραγματολογικά δεδομένα, νομοθεσία και πολιτικές που καταρρίπτουν μερικές βεβαιότητες για το μεταναστευτικό. β. τμήματος του προγράμματος «Ανάπτυξη δεξιοτήτων υπαλλήλων των δήμων για θέματα σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων ένταξης στην τοπική κοινωνία καθώς και των υπαλλήλων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων για την υλοποίηση των ενταξιακών στρατηγικών τους» (ίδιοι συντελεστές και ΔΑΕΜ, 2014)

2003 *Γλωσσική ετερότητα στην Ελλάδα*, σειρά Κλειδιά και Αντικλειδιά, Πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, ΥΠΕΠΘ-ΕΚΠΑ, 2003, σσ. 11-45. Εκδόθηκε αυτοτελώς (σ. 45). Η έκδοση είναι προσβάσιμη στο:
<https://www.kleidiakaiantikleidia.net/book13/book13.pdf>

1998 Το λήμμα “Greece”/“Grèce” (με D. Christopoulos), στο *Mini guide to lesser used languages of the european union/mini-manuel des langues moins répandues de l’union européenne*, European Bureau for Lesser Used Languages [EBLUL]/Bureau européen pour les langues moins répandues, Dublin, 1998, σσ. 52-56/66-70 (αγγλικά και γαλλικά)